

Ψηφιακές Τεχνολογίες: Πεδίο αμοιβαίας επωφελούς συνεργασίας μεταξύ χωρών και λαών ή μέσο εκμετάλλευσης, χειραγώγησης, «ψυχρού πολέμου» και αντιπαράθεσης;

Γιάννης ΤΟΛΙΟΣ, διδάκτωρ Οικονομικών, Συντονιστής «Μαρξιστικού Χώρου, Μελέτης και Έρευνας» (ΜΑΧΩΜΕ)

Το παρόν κείμενο αποτελεί βασικά σημεία εισήγησης, στο 5^ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο με θέμα: «ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ» (For the World Balance), που έγινε στην Αβάνα 24-28 Ιανουαρίου 202, στο “Palacio de Convenciones de la Habana, Cuba”

Εισαγωγή

Στην πορεία της ανθρώπινης ιστορίας, οι «τεχνολογικές επαναστάσεις» έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των «παραγωγικών δυνάμεων» (εργατικής δύναμης και μέσων παραγωγής) και επηρέασαν έντονα τις αλλαγές στις «οικονομικές σχέσεις» και την κίνηση των κοινωνιών προς νέες μορφές κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης. Στην εποχή του καπιταλισμού, οι λεγόμενες «τεχνολογικές επαναστάσεις», έχουν συμβάλλει αποφασιστικά σε τεράστια αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και του κοινωνικού πλούτου, αλλά ταυτόχρονα συνοδεύτηκαν από αυξανόμενη ανισότητα στην κατανομή του εισοδήματος, κυρίως υπέρ των κυρίαρχων οικονομικών και πολιτικών ελίτ.

1. Ψηφιακές Τεχνολογίες: Οι κυριότερες εφαρμογές και οι προεκτάσεις τους

Η λεγόμενη 4η Βιομηχανική Επανάσταση, βασίζεται στην ανάπτυξη της «Ρομποτικής», της «Τεχνητής Νοημοσύνης» (AI), των «νέων δικτύων επικοινωνίας» (5G), του «Διαδικτύου πραγμάτων» (IoT), στις «Ψηφιακές πλατφόρμες», τον «Κυβερνοχώρο», «Cloud Computing», «Big Data», «Ηλεκτρονικές Συναλλαγές», «Crypto-currency», «Genomics», «Smart Agriculture», εκτυπώσεις «3D» και διάφορες άλλες εφαρμογές. Το κρίσιμο πρόβλημα με την ανάπτυξή τους είναι ότι στο πλαίσιο της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, ωφελούν κυρίως τους ιδιοκτήτες των μεγάλων ψηφιακών πολυεθνικών εταιρειών και πολύ λιγότερο τους μισθωτούς και τα λαϊκά στρώματα, ενώ οι επιπτώσεις τους εντείνουν τις ενδογενείς και γεωπολιτικές αντιθέσεις του καπιταλιστικού συστήματος.

1.1. Ολιγοπωλιακός έλεγχος των ψηφιακών τεχνολογιών

Οι μεγάλες ψηφιακές πολυεθνικές, αποτελούν ένα νέο ισχυρό κέντρο μονοπωλιακής δύναμης. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ (UNCTAD), οι 200 μεγαλύτερες το 2015 αποτελούνταν από δύο κυρίως μεγάλες ομάδες, λαμβάνοντας υπόψη τον βαθμό ψηφιοποίησης, το διεθνές αποτύπωμα και τις μεταξύ τους οικονομικές σχέσεις. Η πρώτη ομάδα των 100 εταιρειών (ψηφιακές πλατφόρμες & πάροχοι υπηρεσιών ψηφιακών λύσεων), κατέγραψαν πωλήσεις 762 δις δολ. και είχαν περιουσιακά στοιχεία ύψους 1,54 τρις δολ. Η δεύτερη ομάδα των 100 εταιρειών (εταιρείες «λογισμικού» και «ψηφιακών συσκευών»/hardware, καθώς και τηλεπικοινωνιών) είχαν πωλήσεις 2.892 δις και ενεργητικό 4.582 δις δολάρια. Από πλευράς ιδιοκτησιακού καθεστώτος οι 25 μεγαλύτερες πολυεθνικές (στο σύνολο των 200), οι 15 είχαν

προέλευση τις ΗΠΑ, οι 3 την ΕΕ (Γερμανία, Αγγλία, Ιρλανδία), 3 την Ιαπωνία, 2 την Κίνα, 1 τη Νότια Κορέα και 1 την Ταϊβάν. Η οικονομική ευρωστία αυτών των ομίλων είναι πολύ μεγαλύτερη αν συνυπολογιστεί το εκτεταμένο δίκτυο των δεκάδων θυγατρικών εταιριών, τόσο στη χώρα ίδρυσης, όσο και σε άλλες χώρες και περιοχές του πλανήτη.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι μέσα σε μια εικοσαετία (1996-2015), μόλις το 1% των μεγαλύτερων εταιριών ψηφιακής τεχνολογίας (πληροφορικής & επικοινωνιών, ηλεκτρονικού εμπορίου, μέσων κοινωνικής δικτύωσης), το «μερίδιο αγοράς» στη συνολική χρηματιστηριακή κεφαλαιοποίηση, αυξήθηκε από 27% σε 52%, στα «συνολικά έσοδα» από 31% σε 43% και στην «απασχόληση» από 25% σε 27%. Στην κορυφή των πολυεθνικών ψηφιακών εταιριών, μια μικρή ελίτ πέντε κολοσσών, σχηματίζουν το «ολιγοπώλιο του διαδικτύου». Πρόκειται για τις πέντε μεγάλες «ψηφιακές αδερφές» με το άτυπο όνομα «G.A.F.A.M». (Google, Apple, Facebook, Amazon, Microsoft). Η έλλειψη δημόσιου-κοινωνικού ελέγχου, δίνει τη δυνατότητα να αυξάνουν τα κέρδη, να εντείνουν την εκμετάλλευση των εργαζομένων, να χειραγωγούν την «κοινή γνώμη», να παραβιάζουν «προσωπικά δεδομένα», να «επιτηρούν» τη δημόσια και ιδιωτική ζωή, να τροφοδοτούν γεωπολιτικές αντιθέσεις για την κυριαρχία (εμπορικοί πόλεμοι, κυρώσεις, κυβερνοεπιθέσεις, στρατιωτικοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών, κ.λπ.).

1.2. Οι διαδικασίες ψηφιοποίησης εντείνουν την εκμετάλλευση των εργαζομένων.

Με τις ψηφιακές τεχνολογίες δημιουργείται μεταξύ άλλων ένας ψηφιακός «συμπιεστής μισθών» και μια ιδιόμορφη «απέλαση» ζωντανής εργασίας από την παραγωγή. Οι νέες

μορφές απασχόλησης (τηλεργασία, «clickworking», «cloudworking», «crowdsourcing», κ.λπ.), τείνουν βήμα προς βήμα, να γίνουν μια «φυσιολογική» κατάσταση στις ανεπτυγμένες χώρες. Έχουμε επίσης ένταση του φαινομένου των «ψηφιακών νομάδων», όπου η εργασιακή δραστηριότητα ασκείται σε άλλη περιοχή ή χώρα, από τον τόπο της επιχείρησης. Οι νέες μορφές απασχόλησης ουσιαστικά αποδυναμώνουν τη θέση των εργαζομένων (εντατικοποίηση εργασίας, δυσκολία πρόσβασης στα συνδικάτα κλπ) και εντείνουν την εκμετάλλευσή τους. Τέλος, οι νέες συνθήκες απασχόλησης φέρνουν στο προσκήνιο μια νέα γενιά εργαζομένων που κερδίζουν 100 ευρώ το μήνα και απασχολούνται συνολικά 4-8 ημέρες, καθώς και ένα αυξανόμενο ποσοστό εργαζομένων που κερδίζουν 400 ευρώ το μήνα, ενώ τα συνδικαλιστικά δικαιώματα ή η ένταξη τους στα συνδικάτα, γίνεται είτε πολύ προβληματική, είτε αδύνατη.

Η αυξανόμενη πίεση για μείωση του κόστους εργασίας, εντείνει την εσωτερική αντίφαση του συστήματος. Αφενός, μειώνει την ανάγκη για «ζωντανή εργασία» και το μοναδιαίο κόστος παραγωγής, αυξάνοντας τα κέρδη, ενώ από την άλλη μειώνει τις θέσεις εργασίας και συρρικνώνει την αγοραστική δύναμη των εργαζομένων, καθιστώντας δύσκολη την απορρόφηση της παραγωγής. Χαρακτηριστικό αυτής της αντίφασης, είναι ο διάλογος μεταξύ του εγγονού του Χένρι Φορντ (του γνωστού κατασκευαστή αυτοκινήτων) και του συνδικαλιστή Walter Ruth, κατά την επίσκεψη του πρώτου στις αυτοματοποιημένες εγκαταστάσεις του εργοστασίου. Ο H. Ford έκανε μια σαρκαστική παρατήρηση στον W. Ruth, για ...«την αδυναμία των ρομπότ να πληρώσουν συνδικαλιστικές συνδρομές», με τον τελευταίο να απαντά«εσύ Henry, πώς θα πείσεις τα ρομπότ να αγοράσουν τα αυτοκίνητά σου;»! Η αύξηση της κοινωνικής παραγωγής και η αυξανόμενη δυσκολία απορρόφησης της, λόγω φθίνουσας αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων ως καταναλωτών, εντείνουν τη βασική αντίφαση του συστήματος μεταξύ του κοινωνικού χαρακτήρα της παραγωγής και της ιδιωτικής-καπιταλιστικής μορφής ιδιοποίησης των αποτελεσμάτων της.

1.3. Ψηφιοποίηση και καπιταλισμός της επιτήρησης

Με τις ψηφιακές τεχνολογίες, ανοίγει ο δρόμος για τη μαζική και αδιάλειπτη παρακολούθηση, τόσο των εργαζόμενων στους χώρους εργασίας, όσο και των πολιτών στην κοινωνία σε όλο τον κόσμο. Ειδικότερα οι καπιταλιστές, χρησιμοποιούν ψηφιακές τεχνολογίες για την επιτήρηση και παρακολούθηση των εργαζομένων, αυξάνοντας την εντατικοποίηση της εργασίας και ενισχύοντας τους μηχανισμούς ελέγχου και υποταγής. Από την άλλη, οι ψηφιακές εταιρείες χρησιμοποιούν τις «πληροφορίες» (εξόρυξη δεδομένων και ιδιαίτερα την υπεξαίρεση προσωπικών δεδομένων), ως «πρώτη ύλη» για την επεξεργασία προβλέψεων και στοχευμένων διαφημίσεων με στόχο να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των καταναλωτών και τελικά τη μεγιστοποίηση των κερδών.

Οι τεχνικές «τροποποίησης της συμπεριφοράς», εκτός από την οικονομική επιδίωξη (μεγιστοποίησης κερδών), επεκτείνονται σε τομείς της κοινωνικής ζωής, πρωτίστως στον πολιτικό τομέα, με συστηματική παρακολούθηση και επιτήρηση της συμπεριφοράς των πολιτών και την εφαρμογή μηχανισμών χειραγώγησης της κοινής γνώμης. Να σημειωθεί ότι ένα «κακόβουλο λογισμικό» ψηφιακών εταιρειών, μπορεί να καταγράφει και να βιντεοσκοπεί ανθρώπους ακόμα και όταν το κινητό τους τηλέφωνο είναι απενεργοποιημένο. Γι' αυτό

σήμερα μιλάμε για «*καπιταλισμό επιτήρησης*». Η προστασία των προσωπικών δεδομένων από οποιαδήποτε οικονομική και πολιτική εκμετάλλευση αποτελεί θεμελιώδη δημοκρατική αρχή.

1.4.Ρομποτικά όπλα, Κυβερνοκατασκοπεία, Κυβερνοασφάλεια

Οι ψηφιακές τεχνολογίες και ιδιαίτερα η «ρομποτική» και η «τεχνητή νοημοσύνη», δίνουν μια νέα διάσταση στην παραγωγή δολοφονικών όπλων. Τα νέα αυτόματα οπλικά συστήματα μπορεί να είναι είτε drones, είτε ρομποτικά οπλικά συστήματα, είτε υποβρύχιες συσκευές κλπ. Εξοπλισμένα με κάμερες, αισθητήρες και έλικες, «κλειδώνουν» τον στόχο τους και δρουν ανεξάρτητα. Αυτή είναι μια εξαιρετικά αρνητική και επικίνδυνη εξέλιξη για την ανθρωπότητα και αυτά τα όπλα θα πρέπει να απαγορευτούν. Η διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τα Συμβατικά Όπλα στη Γενεύη, παρά τις μέχρι τώρα προσπάθειες, δεν έχει καταφέρει ακόμη να βάλει τέλος στη χρήση τους. Η προσπάθεια πρέπει να συνεχιστεί μέχρι να επιτευχθεί τελική συμφωνία.

Από την άλλη, οι διάφορες ψηφιακές εφαρμογές δημιουργούν έναν εικονικό «κυβερνοχώρο», η σημασία του οποίου μεγαλώνει. Η φύση του κυβερνοχώρου είναι θεμελιωδώς χαοτική και η απουσία μιας ανώτατης διεθνούς ρυθμιστικής αρχής καθιστά τους χρήστες ευάλωτους σε «κυβερνο-επιθέσεις». Ο κυβερνοπόλεμος αποτελεί μορφή «υβριδικού πολέμου» που δημιουργεί «ασύμμετρες απειλές». Παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση στρατιωτικοποίησης του κυβερνοχώρου, που θεωρείται πλέον η «πέμπτη περιοχή πολέμου» (εκτός από ξηρά, θάλασσα, αέρα και διάστημα). Είναι σαφές ότι βρισκόμαστε αντιμέτωποι με τη δημιουργία ενός Στρατιωτικού/Ψηφιακού Συμπλέγματος (Σ/Ψ-Σ), και ενός παράλληλου Στρατιωτικού/Κατασκοπευτικού-Δορυφορικού Συμπλέγματος (Σ/Κ-ΔΣ), που δημιουργούν νέους κινδύνους για την παγκόσμια ειρήνη. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι πέντε μεγάλες αμερικανικές ψηφιακές πολυεθνικές G.A.F.A.M. (Google, Apple, Facebook, Amazon, Microsoft), διατηρούν σύνθετους επιχειρηματικούς και προσωπικούς δεσμούς με το Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ και τις μυστικές υπηρεσίες (NSA, CIA) και πρακτικά λειτουργούν ως πυλώνες της στρατιωτικοποίησης του κυβερνοχώρου.

Μια άλλη πτυχή του κυβερνοχώρου που συνδέεται με την ασφάλεια του, είναι η ανάπτυξη ψηφιακών τεχνολογιών κυβερνοκατασκοπείας, γνωστών και ως «spyware». Πρόκειται για όργανα, που αναπτύχθηκαν, πωλούνται και χρησιμοποιούνται από υπηρεσίες πληροφοριών ή δυνάμεις ασφαλείας των κρατών. Για παράδειγμα, το κυβερνο-όπλο «Pegasus», έχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε κρυπτογραφημένα αρχεία, ανάγνωσης μηνυμάτων σε εφαρμογές όπως το WhatsApp, εντοπισμού της πραγματικής θέσης της συσκευής μέσω GPS και Cell ID και της παρακολούθησης σε πραγματικό χρόνο. Αποκαλύφθηκε ότι το «Pegasus» είχε χρησιμοποιηθεί για κατασκοπεία πολιτικών αντιπάλων, εισαγγελέων, δικηγόρων, δημοσιογράφων και επιχειρηματιών, σε χώρες όπως η Ισπανία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Μαλαισία, η Ινδία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Σαουδική Αραβία κ.λπ. Είναι ανάγκη τα κράτη και οι διεθνείς οργανισμοί να λάβουν μέτρα κατά της παραγωγής και εξαγωγής spyware που απειλούν κράτη και πολίτες.

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων της κυβερνοασφάλειας, δεν επιλύεται με τη διάθεση ολοένα και περισσότερων κονδυλίων από τις χώρες, αν και σε κάποιο βαθμό απαιτούνται ορισμένες δαπάνες. Υπάρχει ανάγκη για συλλογική δέσμευση των χωρών, με

βάση μια πολυμερή συμφωνία για την αποφυγή χρήσης του κυβερνοχώρου ως πεδίου αντιπαράθεσης και κυβερνο-συγκρούσεων, καθώς την εδραίωση της αμοιβαίας επωφελούς συνεργασίας μεταξύ χωρών και λαών. Ωστόσο, οι ΗΠΑ και οι Ευρωπαίοι σύμμαχοι του ΝΑΤΟ έχουν απορρίψει την ιδέα μιας διεθνούς συνθήκης για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο. Προφανώς οι επιλογές για παγκόσμια ηγεμονία παραμένουν κυρίαρχες στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ.

1.5. Ψηφιοποίηση, κρυπτονομίσματα και κερδοσκοπία

Μια άλλη εφαρμογή των ψηφιακών τεχνολογιών είναι τα κρυπτονομίσματα (Bitcoin κ.λπ.), τα οποία σήμερα λειτουργούν ως κατ' εξοχήν μέσο ηλεκτρονικής κερδοσκοπίας. Ένα πρόσφατο παράδειγμα αποτελεί η κατάρρευση της πλατφόρμας ανταλλαγής κρυπτονομισμάτων «FTX» και η απώλεια πολλών δις δολαρίων από τους πελάτες. Τα κρυπτονομίσματα αν και δεν έχουν εγγενή/εσωτερική αξία, διαθέτουν πλεονεκτήματα που θα μπορούσαν να είναι χρήσιμα στις συναλλαγές (τα τραπεζογραμμάτια παρ' ότι δεν έχουν εγγενή αξία, διαθέτουν όμως θεσμική αναγνώριση). Κατά συνέπεια, η χρήση τους απαιτεί διεθνή ρύθμιση και έλεγχο! Επίσης θα πρέπει μεταξύ άλλων, να επιβληθεί φορολογία στα κέρδη που προκύπτουν, καθώς και φόρος στις συναλλαγές, όπως π.χ. εφαρμόζει η Ινδία. Από την άλλη τα κρυπτονομίσματα, έχουν ένα σοβαρό μειονέκτημα. Οι τεχνολογίες blockchain, καταναλώνουν μεγάλη ποσότητα ενέργειας. Για παράδειγμα, το Bitcoin ανά μονάδα χρόνου, καταναλώνει ηλεκτρική ενέργεια, όσο καταναλώνει η Ελλάδα (50 terawatt/έτος)! Αυτό έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικολογική ισορροπία και επιδεινώνει την κλιματική αλλαγή.

1.6. Ψηφιακές τεχνολογίες, οικονομικές κυρώσεις και οικονομικός πόλεμος

Οι ψηφιακές εφαρμογές, αποτελούν σημαντικό στοιχείο των οικονομικών κυρώσεων στον οικονομικό πόλεμο που διεξάγουν οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις και κυρίως ΗΠΑ, σε βάρος άλλων χωρών. Ειδικότερα η Κούβα, είναι ίσως η μόνη χώρα στον κόσμο που αντιμετωπίζει πάνω από 60 χρόνια ευρείας κλίμακας οικονομικές κυρώσεις από τις ΗΠΑ - το λεγόμενο «εμπάργκο» - για πολιτικούς λόγους. Το κόστος όλων αυτών των κυρώσεων, σύμφωνα με δήλωση του κουβανού υπουργού Εξωτερικών, Bruno Rodríguez Parilla, ξεπερνά τα 154 δις δολάρια στο διάστημα των 60 χρόνων, ενώ επί κυβέρνησης Τζον Μπάιντεν, το κόστος υπολογίζεται σε 6,3 δις δολάρια (ή 454 εκατ. δολάρια την ημέρα). Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ έχει επανειλημμένα καταδικάσει, όπως είναι γνωστό, το εμπάργκο και έχει ζητήσει με συντριπτική πλειοψηφία την άμεση άρση του. Ωστόσο, οι ΗΠΑ και η ΕΕ, επεκτείνουν ολοένα και περισσότερο τις οικονομικές κυρώσεις σε περισσότερες από 30 χώρες που δεν έχουν καθεστώς ή πολιτική της αρεσκείας τους (Βενεζουέλα, Ιράν κ.λπ.), καθώς και εναντίον χωρών που θεωρούνται στρατηγικοί ανταγωνιστές (Κίνα, Ρωσία).

Με αφορμή τον πόλεμο στην Ουκρανία, οι ΗΠΑ και η ΕΕ έχουν επιβάλει ένα ευρύ φάσμα οικονομικών κυρώσεων στη Ρωσία που καλύπτουν μεγάλο όγκο οικονομικών δραστηριοτήτων (ενεργειακοί πόροι, μεταφορές, χρηματοοικονομικές συναλλαγές, ψηφιακές εφαρμογές, μέσα ενημέρωσης, τουριστικά ταξίδια κ.λπ.) Ειδικότερα, στον τομέα των ψηφιακών τεχνολογιών, το «Facebook» και το «Twitter», έχουν μπλοκάρει λογαριασμούς της ρωσικής κυβέρνησης, η «Microsoft» έχει απαγορεύσει το ρωσικό περιεχόμενο στη μηχανή αναζήτησης Bing, καθώς και στο δίκτυο ειδήσεων «Russia Today-RT», ενώ η «Apple» έχει

ανακοινώσει ότι σταματά την πώληση προϊόντων και λογισμικό αρκετών υπηρεσιών στη Ρωσία κ.λπ. Ωστόσο, οι «οικονομικές κυρώσεις» και οι «εμπορικοί πόλεμοι» έχουν αμφίδρομες επιπτώσεις, τόσο στα «θύματα» όσο και στους «θύτες»!.

Για παράδειγμα στον τομέα της ενέργειας (φυσικό αέριο και πετρέλαιο), οι μεγάλοι χαμένοι από τις κυρώσεις είναι τελικά οι χώρες της ΕΕ και κερδισμένοι οι αμερικανικές εταιρείες που πωλούν ακριβότερο LNG στις πρώτες, ενώ οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις αναγκάζονται να υποταχθούν στις στρατηγικές επιλογές των ΗΠΑ. Τελικά, οι οικονομίες και οι λαοί της ΕΕ, υφίστανται τις συνέπειες της παράλογης και αναποτελεσματικής πολιτικής των οικονομικών κυρώσεων χάριν των ηγεμονικών επιδιώξεων των ΗΠΑ. Αποτελεί θα λέγαμε «τραγική ειρωνεία» της ιστορίας, ισχυρές ευρωπαϊκές χώρες που πριν από δεκαετίες είχαν αποικίες, σήμερα να έχουν γίνει ουσιαστικά «αποικίες» των ΗΠΑ! Οι οικονομικές κυρώσεις και οι «εμπορικοί πόλεμοι» που επιβάλλουν οι ΗΠΑ και οι ΝΑΤΟϊκοί σύμμαχοι, εντείνουν τις γεωπολιτικές συγκρούσεις και τις ανισορροπίες στον κόσμο. Ωστόσο, δεν μπορούν να σταματήσουν τη διαδικασία προς έναν πολυπολικό κόσμο, όπως επισήμανε ο Πρόεδρος της Κούβας Miguel Diaz-Canel, και την προώθηση μιας παγκόσμιας ισορροπίας, βασισμένης στην ισότιμη και αμοιβαία επωφελής συνεργασία μεταξύ χωρών και λαών.

1.7.Η ψηφιοποίηση ως μοχλός διαιώνισης των ανισότιμων οικονομικών σχέσεων

Οι ψηφιακές πολυεθνικές, αποτελούν βασικό όχημα για τη μεταφορά ψηφιακής τεχνολογίας, την πραγματοποίηση άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) και ανάπτυξης του διεθνούς ηλεκτρονικού εμπορίου. Παράλληλα, ως επίσημη έδρα εγκατάστασης επιλέγουν κατά κανόνα χώρες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές, τους λεγόμενους «φορολογικούς παραδείσους». Σύμφωνα με το Fortune Global, από τις 500 μεγαλύτερες εταιρείες στον κόσμο, υπολογίζεται ότι το 2025, το 45% θα έχει την έδρα τους σε χώρες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές, έναντι 5% που είχαν το 2000. Το τελικό αποτέλεσμα των ενεργειών των συγκεκριμένων εταιρειών, μαζί και των ψηφιακών, οδηγεί σε ένταση της άνισης κατανομής εισοδήματος, τόσο στις χώρες προέλευσης, όσο και στις χώρες εγκατάστασης, εντείνοντας ταυτόχρονα τις παγκόσμιες περιφερειακές ανισότητες.

Χαρακτηριστικό της αυξανόμενης άνισης κατανομής του εισοδήματος, είναι το γεγονός ότι το 1% του παγκόσμιου πληθυσμού (με περιουσία άνω του 1 εκατομμυρίου δολαρίων), κατείχε το 2017 το 50,1% του παγκόσμιου πλούτου, έναντι 45,5% στις αρχές της δεκαετίας του 2000, ενώ το 2030 προβλέπεται να ανέλθει στο 64%. Οι ΗΠΑ και η Ελβετία, είναι οι πρώτες χώρες που διευκολύνουν μεγάλες εταιρείες και εκατομμυριούχους να κάνουν φοροδιαφυγή. Στη σύνοδο των υπουργών Οικονομικών των G-20, στο Ριάντ της Σαουδικής Αραβίας το 2020, όταν τέθηκε το θέμα της φορολόγησης των ψηφιακών κολοσσών, οι ΗΠΑ αρνήθηκαν να υιοθετήσουν ψηφιακό φόρο στις μεγάλες πολυεθνικές ψηφιακές εταιρείες, με επικεφαλής το ολιγοπώλιο G.A.F.A.M.

2.«Εναλλακτικά Μέλλοντα»

Η ανάπτυξη των ψηφιακών τεχνολογιών και γενικότερα των παραγωγικών δυνάμεων, αναδεικνύουν το γεγονός ότι τα όρια των κυρίαρχων καπιταλιστικών σχέσεων έχουν ουσιαστικά εξαντλήσει τις ιστορικές τους προοπτικές. Ένα νέο σύστημα οικονομικής και

κοινωνικής οργάνωσης προβάλλει ως ζωτική ανάγκη, προς όφελος όλων των μελών της κοινωνίας. Μπροστά μας προβάλλουν δύο βασικά «εναλλακτικά μέλλοντα». Το πρώτο, συνδέεται με τη διατήρηση της τάσης συγκέντρωσης του εισοδήματος και πλούτου στα χέρια των κυρίαρχων ελίτ, οι οποίες ζουν μια προνομιακή ζωή σε περικλειστές κοινότητες, ενώ από την άλλη η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού ζει κάτω ή στα όρια της φτώχειας και ταυτόχρονα μια άλλη μικρή ομάδα, κινείται μεταξύ των δύο πόλων, απολαμβάνοντας μια σχετικά άνετη ζωή.

Το δεύτερο, συνδέεται με ένα μοντέλο μετακαπιταλιστικής οργάνωσης, σε αντίθεση με το σημερινό κυρίαρχο νεοφιλελεύθερο μοντέλο, το οποίο θα αξιοποιεί τις δυνατότητες που προσφέρουν οι αυτοματισμοί και οι νέες τεχνολογίες, προκειμένου να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες και μεταβαλλόμενες κοινωνικές ανάγκες και στην προστασία του περιβάλλοντος. Το ζοφερό σενάριο των ψηφιακών τεχνολογιών, που οδηγεί σε περαιτέρω μαζική ανεργία και κοινωνικό αποκλεισμό, δεν είναι ούτε μοιραίο ούτε αναπόφευκτο. Αξίζει να θυμηθούμε τη δήλωση του αστροφυσικού Στίβεν Χόκινγκ πριν λίγα χρόνια: *«Να φοβάστε τον καπιταλισμό και όχι τα ρομπότ»*, προσθέτοντας ότι *«οι μηχανές μπορούν να παράγουν ότι χρειαζόμαστε, αλλά το θέμα είναι πώς μοιράζονται τα αποτελέσματα»!*

2.1. Πρόγραμμα Μετάβασης και Ψηφιακές Τεχνολογίες

Το «όχημα» για να κινηθούμε προς ένα ελπιδοφόρο «εναλλακτικό μέλλον», είναι ο αγώνας για ένα «μεταβατικό πρόγραμμα» που θα προωθεί ριζικές κοινωνικές αλλαγές, αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα της «ψηφιοποίησης» προς όφελος της κοινωνίας και έχοντας όραμα την οικολογική-σοσιαλιστική και κομμουνιστική προοπτική. Στο πλαίσιο του μεταβατικού προγράμματος, για κίνηση των κοινωνιών προς το «ιστορικά αναγκαίο μέλλον» όπως έλεγε ο Μαρξ, είναι απαραίτητα ορισμένα βασικά μέτρα που σχετίζονται με τις ψηφιακές τεχνολογίες. Τέτοια αναγκαία μέτρα, ρεαλιστικά και άμεσα εφαρμόσιμα θεωρούμε ότι είναι:

Η μείωση του χρόνου εργασίας σε 6 ώρες ημερησίως και 30 ώρες συνολικά την εβδομάδα, χωρίς μείωση μισθών, για αύξηση της απασχόλησης και μείωση της ανεργίας, με ταυτόχρονη ενίσχυση της παραγωγικότητας και της αγοραστικής δύναμης των μισθών. Θέσπιση μέτρων για τη διασφάλιση των θεμελιωδών εργασιακών και συνδικαλιστικών δικαιωμάτων στις ψηφιακές πλατφόρμες (συλλογικές συμβάσεις εργασίας για όλους τους εργαζόμενους, προστασία της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία, κ.λπ.). Αυστηροί έλεγχοι της «δεσπτόζουσας θέσης» των μεγάλων ψηφιακών εταιρειών και δημοκρατική ρύθμιση της αγοράς, με την καταπολέμηση των «μονοπωλιακών πρακτικών», καθώς πέρασμα στο δημόσιο έλεγχο μεγάλων επιχειρήσεων που προσφέρουν δημόσια αγαθά.

Φορολόγηση κερδών των πολυεθνικών εταιρειών ψηφιακής τεχνολογίας στη χώρα προέλευσης, με βάση αναπτυξιακά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια. Απαγόρευση πρακτικών παρακολούθησης των εργαζόμενων από τους εργοδότες και προστασία των προσωπικών δεδομένων των πολιτών από την συνεχή παρακολούθηση και οικονομική εκμετάλλευση δεδομένων, καθώς και από τις πρακτικές πολιτικής χειραγώγησης και κατασκόπευσης των πολιτών. Κατάργηση των δεσμεύσεων της συμφωνίας TRIPS στο πλαίσιο

του ΠΟΕ, σχετικά με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για βασικά φάρμακα και εμβόλια (COVID-19 κ.λπ.).

Αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών στο πεδίο των διεθνών σχέσεων με βάση τις αρχές: Ισότιμη και αμοιβαία επωφελής συνεργασία μεταξύ των χωρών, αμοιβαία ασφάλεια και ειρηνική επίλυση διαφορών, κατάργηση των οικονομικών κυρώσεων, σύναψη συμφωνίας για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και την κυβερνοκατασκοπεία, απαγόρευση της χρήσης πολεμικών ρομπότ με τεχνητή νοημοσύνη, ευεργετική χρήση του Διαδικτύου με ρυθμίσεις στο πλαίσιο του ΟΗΕ, συνολική μείωση των στρατιωτικών δαπανών κ.ά.

Πώς όμως θα σηκωθεί ο «κοιμισμένος γίγαντας» ή ο «νεκροθάφτης του συστήματος»; Προφανώς υπάρχει ανάγκη χάραξης μιας σύγχρονης στρατηγικής και τακτικής για το εργατικό και λαϊκό κίνημα. Παραφράζοντας τον Μαρξ, θα λέγαμε ότι: *«Οι μελλοντικές επαναστάσεις δεν μπορούν να αντλήσουν την ποιήσή τους από το παρελθόν, αλλά από το μέλλον»*!. Το προφανές ερώτημα που τίθεται είναι: πώς η «Ψηφιακή Εποχή» θα αντιστοιχιστεί σε αυτό που ορίζουμε φιλοσοφικά ως «Ιστορικά Αναγκαίο». Οι κοινωνικές δυνάμεις που έχουν ζωτικό συμφέρον, δηλαδή οι δυνάμεις της μισθωτής εργασίας και τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα, αποτελούν αντικειμενικά την «κινητήρια δύναμη» ώθησης των κοινωνιών στην αναζήτηση μιας βιώσιμης πορείας προς ένα ελπιδοφόρο μέλλον. *Η ανάπτυξη ενός ενωτικού κινήματος για την αποτροπή των αρνητικών επιπτώσεων των ψηφιακών τεχνολογιών, μαζί με την ενίσχυση της διεθνούς αλληλεγγύης, μπορεί να παίξει αποφασιστικό ρόλο σε αυτήν την προοπτική.*

Αβάνα, 26.1.2023

ytolios@gmail.com

<https://ytoliosblog.wordpress.com>